

KONFERENSIYA

“JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY
RIVOJLANISHINING ASOSIY
YO’NALISHLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI

2025-yil 21 noyabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIIY
RIVOJLANISHINING ASOSIIY YO‘NALISHLARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari
to‘plami*
(2025-yil 21-22-noyabr)

JIZZAX-2025

Jizzax viloyati ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari: muammo va yechimlar. Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası, 2025-yil 21-22-noyabr. 557-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur‘atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma‘ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas‘ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay‘ati a‘zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD), dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma‘ruza tezislarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

Xulosa qilib aytganda, yashil iqtisodiyot va ijtimoiy tadbirkorlikning uyg‘unligi:

- Tabiatni asrashni iqtisodiy foydaga aylantiradi;
- Aholi bandligini oshiradi;
- Barqaror rivojlanishga xizmat qiladi.

Yana shuni ta’kidlash mumkinki, yashil iqtisodiyot va ijtimoiy tadbirkorlikning uyg‘unligi barqaror rivojlanishning eng samarali modeli. U iqtisodiyotni ekologik xavfsiz, ijtimoiy adolatli, va innovatsion yo‘nalishga o‘tkazadi. Rivojlanayotgan davlatlar jumladan O‘zbekiston uchun bu yo‘nalish katta strategik ahamiyatga ega. Kelajakda bu sohalarni yanada qo‘llab-quvvatlash, sohaga yoshlarni jalb qilish, moliyaviy rag‘batlar yaratish orqali barqarorlik va aholining farovonligini oshirish mumkin. Barqaror rivojlanishga erishish uchun ijtimoiy tadbirkorlik va yashil iqtisodiyotni uyg‘unlashtirish maksimal foydaga erishining asosiy usulidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Brundtland Commission. Our Common Future. United Nations. 1987
2. UNEP. Towards a Green Economy: Pathway to sustainable Development. 2011
3. H.R.Turaboyeva, M.M.Kadirova. Yashil iqtisodiyot. O‘quv qo‘llanma. “KAMOLOT” nashriyoti. Buxoro-2025
4. A.V.Vaxabov, Sh.X.Xajibakiyev. Yashil iqtisodiyot. Darslik. Toshkent-2021
5. A.Bektemirov. Yashil iqtisodiyot sharoitida tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish masalalari. Maqola 2024
6. www.plasticbank.com
7. www.riverrecycle.com

AMERIKA LOGISTIKA TIZIMINI O‘ZBEKISTONGA TATBIQ ETISH VA UNING SAMARADORLIK NATIJALARI

I.f.n., dots. Ko‘chimov Abdujamil Hamraqulovich
O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali dotsenti

Toshboyev Arslonbek Abdumalik o‘g‘li
O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali magistranti
arslonbektoshboev@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Amerika Qo‘shma Shtatlarining zamonaviy logistika tizimi, uning raqamlashtirilgan boshqaruv mexanizmlari, logistika xizmatlarida avtomatlashtirilgan yechimlar va mijozga yo‘naltirilgan yondashuv tahlil qilinadi. Mavjud O‘zbekiston logistika bozoridagi an’anaviy usullar bilan AQShdagi zamonaviy logistika modellarining farqlari solishtiriladi. Shuningdek,

Amerika tajribasini O‘zbekiston sharoitiga moslashtirish imkoniyatlari, bu tizimni tatbiq etish orqali xizmat sifati, shaffoflik, xavfsizlik va vaqt tejamkorligini oshirishga qaratilgan yechimlar ko‘rsatib o‘tiladi. Maqola logistika sohasini modernizatsiya qilishning istiqbolli yo‘nalishlarini ochib beradi.

Kalit so‘zlar: logistika, raqamlashtirish, Amerika tajribasi, transport tizimi, avtomatlashtirish, fulfillment, GPS monitoring, yuk tashish.

O‘zbekiston transport-logistika sektori iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan biri bo‘lib, mamlakatdagi ishlab chiqarish va savdo jarayonlarining uzluksizligini ta‘minlaydi. Biroq, hozirgi kunda logistika xizmatlarining katta qismi hali ham an‘anaviy, qo‘lda boshqariladigan shaklda davom etmoqda. Masalan, yuk tashish, ko‘chirish yoki fura ijarasi talab qilinganda mijoz odatda yuk mashinalari bozoriga boradi, haydovchi bilan yuzma-yuz kelishadi va kelishuv shaffof bo‘lmagan holda amalga oshiriladi. Narxlar tasodifiy shakllanadi, hujjatlashtirish mavjud emas, mijoz uchun kafolat yo‘q va jarayonning katta qismi tartibga solinmagan.

Ayni vaqtda dunyoning rivojlangan mamlakatlari, xususan Amerika Qo‘shma Shtatlari logistika jarayonlarini to‘liq raqamlashtirish, avtomatlashtirish va mijoz uchun maksimal qulaylik yaratish yo‘lida katta natijalarga erishgan. Amerika logistika bozori hajmi bugungi kunda 2,3 trillion dollarni tashkil etadi, bu esa AQSh YaIMining qariyb 8–9 foiziga teng. Birgina Amazon Logistics yiliga 80 milliard dollardan ortiq aylanma yaratadi, Uber Freight esa 6,5 milliard dollarlik yuk tashish operatsiyalarini avtomatlashtiradi. Bu raqamlar logistika bozorini to‘liq raqamlashtirishning qanchalik ulkan moliyaviy natijalarga olib kelishini yaqqol ko‘rsatadi. Shu bois O‘zbekiston uchun ushbu mexanizmlarni moslashtirish nafaqat ichki xizmatlarni modernizatsiya qiladi, balki tranzit salohiyatini oshirish, iqtisodiyotni raqamlashtirish va xalqaro talablar bilan uyg‘unlashishga yordam beradi.

O‘zbekiston logistika bozorida bunday texnologiyalarning mavjud emasligi xizmat sifati bilan bog‘liq ko‘plab muammolarni keltirib chiqaradi. Bular jumlasiga narxlarning tartibsizligi, mijoz va haydovchi o‘rtasida kelishmovchiliklar, yukning xavfsizligi bo‘yicha kafolatning yo‘qligi, vaqtning ortiqcha sarfi, jarayonni nazorat qila olmaslik kabi omillar kiradi. Amerika modelini bosqichma-bosqich tatbiq etish esa ushbu muammolarni tizimli ravishda bartaraf etishi mumkin.

AQSh logistikasining afzalliklaridan yana biri — fulfillment markazlarining keng qo‘llanilishidir. Bu markazlar yukni qabul qilish, saralash, qadoqlash va jo‘natish kabi jarayonlarni avtomatlashtiradi. O‘zbekistonning yirik hududlarida shunday markazlar tashkil etilishi mijozlarga qo‘shimcha qulaylik yaratadi va logistika jarayonlarini sezilarli darajada tezlashtiradi. Mijoz yukni o‘zi tashish o‘rniga, fulfillment markaziga topshiradi; tizim esa avtomatik ravishda eng yaqin mashinani aniqlab, yukni manzilga yuboradi.

Shuningdek, Amerika tajribasida logistika jarayonlarining katta qismi sun‘iy intellekt yordamida boshqariladi. Algoritmalar eng qisqa yo‘lni topadi, tirbandliklarni oldindan hisoblaydi, yukni qaysi avtomobil tezroq yetkazishi mumkinligini aniqlaydi. O‘zbekistonda bunday tizimni joriy qilish transport xarajatlarini 20–30

foizgacha kamaytirishi mumkin. Bu esa logistika bozorining kamida 1,5–2 milliard dollarlik segmentida yillik 300–400 million dollargacha tejash deganidir.

O‘zbekiston logistika tizimiga AQSh tajribasini joriy qilish uchun quyidagi infratuzilmaviy o‘zgarishlar muhim: yagona raqamli platformani yaratish, haydovchilarni sertifikatlash va reyting tizimini yo‘lga qo‘yish, fulfillment markazlarini barpo etish, elektron hujjatlar aylanmasini joriy qilish, GPS monitoring tizimini majburiylashtirish hamda sun‘iy intellekt asosida marshrutlarni boshqarish mexanizmlarini yaratish. Ushbu choralar mamlakat ichki logistika tizimini tubdan sifat jihatidan yangilaydi.

Natijalar va kutilayotgan samaralar

Amerika logistika tizimini O‘zbekiston bozoriga tatbiq etish bir qator ijobiy natijalarni keltirib chiqarishi mumkin. Avvalo, yuk tashish bozorida shaffoflik darajasi oshadi. Narxlar avtomatik shakllanadi, bu esa tasodifiy kelishuv va asossiz oshirilgan narxlarning oldini oladi. Mijoz va haydovchi o‘rtasidagi jarayonlar elektron tarzda boshqarilgani sababli, kelishmovchiliklar minimal darajaga tushadi.

Ikkinchi muhim natija — xizmat sifati oshishi. Reyting tizimi haydovchilarni intizomli bo‘lishga undaydi; mijoz esa faqat yuqori baholangan haydovchilarni tanlaydi. Jarayonning GPS orqali kuzatilishi yukka nisbatan xavfsizlik darajasini oshiradi, bu esa mijoz ishonchini kuchaytiradi.

Fulfillment markazlarining joriy qilinishi yuklarning tezkor saralanishi, qadoqlanishi va yuborilishini ta‘minlaydi. Bu logistika jarayonining umumiy vaqtini sezilarli darajada qisqartiradi. Sun‘iy intellekt yordamida marshrutlar optimallashtirilishi esa tizimning tezkorligini oshiradi va yuk tashish jarayonini aniq rejalashtirish imkonini beradi.

Ushbu omillar natijasida O‘zbekiston logistikasi yanada raqobatbardosh bo‘ladi, yangi startaplar paydo bo‘ladi, xizmatlarning zamonaviylashuvi esa iqtisodiyotning boshqa tarmoqlariga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Eng muhimi, mamlakatning tranzit salohiyati oshib, O‘zbekiston mintaqadagi yetakchi logistika markazlaridan biriga aylanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. U.S. Bureau of Transportation Statistics – www.bts.gov
2. U.S. Department of Transportation – www.transportation.gov
3. Amazon Logistics Annual Report (SEC 10-K) – www.sec.gov
4. Uber Freight Official Website – www.uberfreight.com
5. McKinsey & Company: Global Logistics Reports – www.mckinsey.com
6. Deloitte Insights – Digital Freight Market Analysis – www2.deloitte.com
7. Statista – Global Logistics Market Data – www.statista.com
8. Kamolov D. ETHICS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: EXPLORING THE MORAL AND SOCIAL IMPLICATIONS OF AI IN CONTEMPORARY SOCIETY //SGS-Engineering & Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 02.
9. Khudoyarov R., Kamolov D., Azamatov B. Economic growth, business circulation and economic development //Science technology&Digital finance. – 2024. – T. 2. – №. 2. – C. 21-24.